

DİŐİŐLERİ BAKANLIĞI BÜTÇESİ

20 Őubat 1968

Geçen yılki bütçe görüşmelerinden bu yana geçen zaman içinde dünyada yer almıő bulunan olaylar arasında özellikle üç tanesi vardır ki, Türkiye için özel bir anlam ve önem taşımaktadır. Bunlardan birincisi Vietnam'daki son gelişmeler ve Amerika'nın askeri, ekonomik ve mali durumu, ikincisi Ortadoğu krizi, üçüncüsü de İngiltere'nin aldığı son kararlardır. Bu olayları, yalnızca Türkiye açısından taşıdıkları anlam ve önem bakımından kısaca inceleyeceğim.

Vietnam savaőı her zaman Türkiye için anlamlı ve önemli olmuőtur. Çünkü, emperyalizmin baskısı altında olan bütün az gelişmiş ve mazlum milletlerin mücadelesinin kaderi, bir anlamda ve ölçüde Vietnam'da belirmektedir. Son olaylar ışığında ise, Amerika'nın, dünyanın birinci devi olan bu ülkenin, küçücük bir ulusu, ulusal kurtuluő savaőı verdiği için yenmeye başarılı olamadığını göstermektedir. Yenilmez dev Amerika efsanesi yıkılmaktadır ve bunun, bizim açımızdan bir anlamı vardır. Kuzey Vietnam'da paçasını kurtaramayan, Kuzey Kore'ye karşı Pueblo^(*) casus gemisi olayında prestijini kurtaramayan Amerika acaba bizi nasıl kurtaracak? Bizdeki aşırı Amerikancaların bu soruyu önemle düşünmeleri ve yanıtlamaları gerekir. Diğer taraftan Amerika, mali, ekonomik ve askeri olanaklarının sınırına gelmiş görünmektedir. Amerika'nın içinde bulunduğu ekonomik ve mali güçlüklerin üzerinde duracak değilim. Dıőıőleri Bütçesi raporunda bu konuda oldukça açıklama vardır. Askeri sıkıntılarını da biliyoruz; uçak ve pilot sıkıntısı var, yeni yeni ihtiyatları silâh altına almak zorunda kalıyor ama en önemlisi uzay araőtırmaları programında önemli indirmeler yapmak zorunda kalmıştır. Yani hiç değilse yakın gelecekte uzay yarışmasından vazgeçmiş durumdadır. Bu bakımdan, Amerikan yardımına fazla bel bağlamak da herhalde Türkiye için pek geçerli bir politika değildir.

İkincisi Ortadoğu'daki kriz konusu. Hep bilindiği gibi, savaőı çok kısa bir sürede, Amerika'nın desteklediği, Batı emperyalizminin Ortadoğu'da köprü baőı olan İsrail kazandı. Ama, Amerika'nın tuttuğu devletin kazanması Amerika için ters sonuçlar verdi. Onun Ortadoğu'da etkinliğini, prestijini artıracak yerde tersine bütün Arap devletlerinde, hatta yöneticileri gerici, tutucu ve aslında Amerika'dan yana olan krallıklar ve emirliklerde dahi bu devletleri Amerika'nın karşısında tavrı almak durumunda bıraktı. Bunun Türkiye için önemi nedir? Türkiye için önemi Şudur ki, zaten 1956'da Süveyş elinden gitmiőti Anglosaksonların, Şimdi Arap devletleri dünyasında anti Amerikan hareket ve düşmanlık duyguları da kuvvetlenince, Ortadoğu'da etkinliğini devam ettirebilmek, Ortadoğu'yu kendi çıkarları bakımından egemenliği altında tutabilmek için Türkiye ve Kıbrıs, Amerika gözünde daha fazla önem kazanmıőtır, buradaki üslerine Amerika daha sıkı elle yapıőacaktır, Amerikan üslerini ve Amerikan askerlerini ve etkisini ülkeden söküp atmak büsbütün zorlaőacaktır.

Üçüncü Türkiye'yi etkileyen olay bu ikinci olayla aynı paralelde bir etki yapan İngiltere'nin son aldığı karardır. Yani Süveyş'in doğusundaki üslerini (Hong - Kong hariç) tasfiye etmek kararıdır, 1971'e kadar. Bunun hemen sonrasında, Amerikan yetkilisi Rostof'un, Ortadoğu'daki Türkiye'yi ve tutucu Arap krallık ve emirliklerini içine alacak bir yeni pakt olasılığından söz etmesi, üzerinde durulması gereken bir konudur. Gerçi hükümet böyle bir olasılığı yalanladı, ama bundan önce aynı çeşit ülkeler arasında İslam Birliği adı altında gerçekte Anglosakson emperyalizmini sürdürmeyi, ona hizmet etmeyi amaç bilen ve Ortadoğu'da sosyalist eğilim gösteren Arap milliyetçiliğine ve bu milliyetçiliği temsil eden devletlere karşı tezgâhlanan İslam Birliği projeleri hatırlanınca, hükümetin bu iddiayı veya görüşü yalanlamasına karşın bu konu üzerinde hassasiyetle durulması gerektiği kanısındayız.

Kıbrıs konusunu, bu değişen koşullar altında değerlendirmek gerekirdi. Kıbrıs konusu Meclisimizde bu kürsüden çok konuşuldu. O konuda söylediklerimizde biz hâlâ ısrar ediyoruz. Türkiye'nin güvenliği, ulusal çıkarları, Türk-Kıbrıs toplumunun çıkarları bakımından olumlu bir çözüme varabilmek için Kıbrıs sorununun çözümü işi, Amerika'nın öncülüğünden, nüfuzundan ve NATO çerçevesinin içinde kalmaktan çıkarılmalıdır, demiş ve bunun açıklamasını da uzun uzun yapmıştık. Şimdi son olaylardan sonra durum gene aynen yinelendi ve gene Amerikalı Vance'in öncülüğünde ve arabuluculuğunda bir çözüm yolu aranmaya çalışıldı. Bütçe Komisyonundaki görüşmelerde bazı üye arkadaşlar ve Sayın Dışişleri Bakanı, Birleşmiş Milletlerde ortamın Türkiye için uygun olmaması nedeniyle Kıbrıs sorununun Birleşmiş Milletlere götürülemediğini söylediler. Doğru; Birleşmiş Milletlerde ne yazık ki ortam pek de Türkiye lehine değil. Çünkü üçüncü dünya devletleri, Sayın Dışişleri Bakanının da doğruladığı üzere, genellikle daha çok Makarios'u ve Makarios Hükümetini tutmaktadırlar. Bunun nedeni nedir? Sayın Dışişleri Bakanı iddia ederler ki, birçok Üçüncü Dünya devletlerinin kendilerinin içinde azınlık sorunları olduğu için, etnik gruplar, dini gruplar bulunduğu için Kıbrıs'taki Türk ve Rum toplumu anlaşmazlığını Kıbrıs bağımsız devletinin bir iç sorunu olarak değerlendirmek eğilimindedirler.

Kanımızca Üçüncü Dünya devletlerinin, Türkiye'yi değil de Makarios Hükümetini tutmasının asıl nedeni bu değildir. Üçüncü Dünya devletlerini karakterize eden temel özellik, bunların anti-emperyalist olmaları, Anglosakson emperyalizmi konusunda çok kuşkulu bulunmaları, ulusal bağımsızlık konusunda çok duyarlı olmalarıdır ve ne yazık ki Türkiye'nin geçmişteki iktidarları Birleşmiş Milletlerde daima Batılı kapitalist, emperyalist devletlerin kararlarına katıldıklarından, onların saflarında yer aldıklarından ve Kıbrıs sorununu daima NATO çerçevesi içinde ve Amerika'nın öncülüğünde çözüme götürmeye çalıştığından Üçüncü Dünya devletleri Türkiye'nin gerçekten bağımsız bir dış politika güttüğünden kuşkuludur. Türkiye'yi Amerika'nın izinde, paralelinde görmektedirler. Bu bakımdan, Üçüncü Dünya devletlerini kazanmanın yolu bu fasit dairenin kırılmasıdır. Bu fasit dairenin kırılması, Üçüncü Dünya devletlerinin sağlam bir şekilde kendi tarafımıza kazanılması için, yine aynı şekilde bu NATO çerçevesinden ve Amerikan nüfuzundan çıkarmak gerekmektedir.

Deniliyor ki, "Amerika bu defa bize karışmadı, tamamen bağımsız hareket et-

tik.” Acaba sandığımız kadar bağımsız hareket ettik mi ve sandığımız kadar Amerika karışmadı mı? Bir kere biliyoruz ki esas arabuluculuk görevini Vance yapmıştır. Ve çok dikkat çekicidir ki, Yunanistan’la Türkiye arasında arabuluculuk görevini yaptıktan ve adeta aş tam pişirilmiş bir kıvama geldiği şu anda birden bire Kıbrıs’a gitmiş, o zaman konuşmamda kullandığım bir deyimle, Yunanistan topu, usta bir şutla Lefkoşe’ye göndermiş ve iş orada takılıp kalmıştır ve çok dikkat çekicidir ki, Amerikalı Vance, iş Makarios’a takılıp kaldığı zaman, onunla arabuluculuk görevini devam ettirmemiş, Makarios Hükümetinin üzerine Amerika’nın baskısını, etkisini kullanmak tarafına gitmemiştir. Gitmemiştir, çünkü Yunanlılarla Makarios Hükümeti ikili bir oyun oynamaktadır. Yunanistan’ın gerilediği anda Makarios direnmektedir ve her ne kadar Amerika Kıbrıs’ta İngiliz üslerinin devamını ve bunların Amerika’ya devrini istediği için aslında Enosis’ten yanadır ve bize yıllarca koşullu bir Enosis’i paylaşma gibi gösterip kabul ettirmeye çalışmıştır. Amerika’nın asıl hedefi Enosis’in kendisi değil, Kıbrıs’ta İngiliz üslerinin, NATO üslerinin bulundurulabilmesidir. Bu bakımdan Enosis’in olmadığını anladığı an Amerika, Makarios’la bir anlaşmaya gidebilir, İngiliz üslerinin NATO üssüne çevrilmesi veya Kıbrıs’ın NATO ittifakına girmesi karşılığı Makarios’u antlaşmaları veya Anayasayı değiştirme isteğinde destekleyebilir. Bu bakımdan, Amerika’nın Makarios gelince, sıra ona gelince aracılık görevine devam etmemesi, onun üzerinde prestijini, etkisini, baskısını kullanmaya çalışmaması üzerinde de durmak ve buna şaşmamak gerekir.

Evet, Amerika bu sefer altıncı filoyu göndermedi, silahları kullanamazsınız demedi, ama unutmamalı ki, 1947 Anlaşması ve onun 4. maddesi hâlâ yürürlüktedir. Amerika yine bize, “benim iznim olmadan silahları kullanamazsınız” diyebilirdi. Bugün de diyebilir. Demedi ise öyle istemiş de onun için. Onun isteğine bağlı bir serbestlik her halde gerçek anlamdaki bir bağımsızlığı içeren bir hareket serbestliği değildir.

Bizim iktidarın Makarios Hükümeti karşısında pek açıklanamayan garip, çelişkili bir tutumu var. Hatırlanacağı gibi iki yıldan fazla bir zaman önce Aralık 1965’te partim bu kürsüden bir öneri ileri sürmüştü; Makarios Hükümetinin, bağımsız Kıbrıs Devletini hukuken artık temsil edemeyeceğini, onu tanımamak gerektiğini, muhatap alınamayacağını, ancak olsa olsa Kıbrıs Rum toplumunu temsil edebileceğini belirtmiş ve bunun Birleşmiş Milletlerde, diğer ilgili devletler nezdinde propagandasının yapılmasını ve buna göre davranılmasını istemiştik. Hükümet bunu yapmadı. Hâlâ ilişkiler devam ediyor, hâlâ karşılıklı elçiler bulunuyor hükümetler nezdinde, ama uygulamaya gelince, Hükümet sanki Makarios yokmuş gibi davranıyor ve bunun sonucunda da son görüşmelerde, ikili görüşmelerde olduğu gibi, konu Makarios’a gelince, orada takılıp kalıyor. Yunan askerinin çekilmesi konusunda neden Barış Gücü denetiminin bir sorun yapıldığını da anlamak güçtür. Bu denetimin, ille Barış Gücü tarafından yapılmasını istemek yine Makarios’un ve dolayısıyla ikili oynadıkları için Yunanistan’ın işine yaramıştır. Çünkü bir takım hukuki konular çıkmıştır. Barış Gücü denetim yapabilmek için kendisine yasaklanan bölgelere de girmesi gerekirmiş, incelemesi gerekirmiş, bu olamazmış, Makarios’tan izin alması gerekirmiş, çünkü Makarios bağımsız bir devletmiş. Oysa yasak olan bölgelere girilmese dahi Kıbrıs gibi küçük bir yerde Türk istihbaratı, Yunan istihbaratı, Birleşmiş Milletler

Barış Gücünün istihbaratı, anlaşmalar dışı Yunan askerinin sayısının ne olduğunu beş aşağı, beş yukarı saptamaya yarar. Bu bakımdan denetim işini pekâlâ böyle Barış Gücüne havale etmeye kalkıp da bir çıkmaza sokmak ve böylece Makarios'un işine yarayan bir durum yaratmak yerine, pekâlâ ikili görüşmelerde Yunanistan'la karma bir komisyon kurmak üzerinde görüş birliğine varılabildi. Türkiye ile onlardan meydana gelecek bu karma komisyon istihbarat sonucunda elde edilen Yunan askeri sayısına göre, o asker fiilen gemilere yüklenirken, yerinde askerin sayısını, donanımını, silahlarının tipini vesairesini kontrol edebilirdi. Görülüyor ki hep inisiyatif ve sonunda üst eli kazanmak Makarios'a ve dolayısıyla Yunanlılara ait oluyor. Yunan askerinin Adadan çekilmesi, kuşkusuz Türk Toplumunun güvenliği bakımından iyi bir adımdır, ama bunu başarı diye pek büyütmemek gerekir. Çünkü aslında burada Makarios diremedi, buna taraftardı. Zira bu Yunan askerlerinin, Grivas'ın emrinde Cunta tarafından kendisine karşı da kullanılması olasılığı vardır.

Hükümetimizin bağımsız dış politika güttüğü konusunda diğer bazı olaylar da kanıt diye ortaya sürülmektedir. Denilmektedir ki, "Ortadoğu krizinde Amerika İsrail'i desteklediği halde, biz Arapları destekledik. Demek ki, Amerikalılardan bağımsız bir siyaset güdüyoruz." Acaba bu olay bu kadar kesin ve açık bir kanıt mıdır? Arapları destekledik ve çok iyi ettik kuşkusuz. Ama, ne biçim destekledik? Nihayet duygusal bir destekten öteye gitmedik. Acaba daha tutarlı ve geçerli, daha etkin bir destekleme yapsaydık Araplara, İsraililere karşı daha keskin bir durum alsaydık, acaba Amerika ile bu konuda bu kadar ayrılık gösterebilecek mi idik? Kaldı ki, unutmamak gerekir; Amerika kendi etkisinin Ortadoğu'da zayıflamasından memnun, hoşnut değildir. Bu bakımdan kendisinin güvendiği, kendisinin yakın dostu bildiği bir hükümetin Araplarla ilişkilerini devam ettirmesini elbette ki ister. Kaldı ki gene bir noktanın daha dikkate alınması gerekir. Her ne kadar bütün Arap devletleriyle ilişkilerimizi geliştirmek istiyoruz diyorsak da ve ilişkileri kurmaya başlamışsak da, hiç kimsenin gözünden kaçmamaktadır ki, Hükümet Arap devletlerinin içinde tutucu krallıklara, emirliklere, yani Amerika'dan yana olan Arap devletlerine, milliyetçi ve sosyalist Arap devletlerinden daha yakınlık göstermektedir.

Bağımsız dış politika güttüğümüze ilişkin kanıt olarak ileri sürülen diğer olaylar Sovyetler Birliği ile ve diğer halk cumhuriyetleri ile yakınlaşma hareketleridir. Komşularımızla, gerek Arap devletleri olsun, gerekse Sovyetler Birliği, diğer Balkan Devletleri olsun, iyi ilişkiler kurmak, zaten daha önce de belirttiğimiz gibi büyük Atatürk'ün de baş dış politika ilkelerinden biriydi, ki bizim partimizin de savunduğu bir politika ilkesidir. Ama bu konuda da acaba ne derece bağımsız hareket edebiliyoruz? Bir kez Amerika ile Sovyetler Birliği arasında bir yumuşama olduğuna göre, zaten NATO'nun diğer üyeleri yakınlaşma hareketlerinde bulunup ticari, mali ilişkiler kurduklarına göre, bizim bu ilişkileri kurmamamızı isteyemezdi Amerika, buna engel olamazdı. Ama biliyoruz Amerika'nın stratejik maddelerin ihracı üzerine koyduğu sınırlamalar var. Acaba böyle sınırlamalar var mı? Örneğin, birkaç yıl önce, hatta Amerika'nın zeytinyağı ihracımızı sınırladığı, o zaman basına yansımıştı, acaba bu sınırlamaları Amerika halen kaldırdı mı? Sonra, tuhaf değil mi, doğrudan doğruya hiçbir siyasi ihtiyacımız olmadığı halde, aramızda büyük mesafeler bulunduğu halde Çin'le ticari ilişkilerimizi bugün yabancı devlet temsilcilikleri yoluyla ve

çok sınırlı bir şekilde sürdürüyoruz. Neden acaba? Neden doğrudan doğruya ilişki kurmuyoruz? O Çin pazarı ki, 700 milyonluk nüfusuyla bizim Batı pazarlarında satamadığımız ihraç mallarımızı kolaylıkla satın alıp çekebilir. Demek ki, bu konuda da Amerika'nın etkisinden pek kurtulmuş görünmüyoruz.

Kısaca Ortak Pazarla olan ilişkilerimiz üzerinde durmak istiyorum. Bu konu çok günceldir. Çünkü yaptığımız ortaklık anlaşmasına göre bu yılın Aralık ayında dördüncü yıl bitmektedir. Dördüncü yılın sonunda da, beşinci yıldan sonra, ikinci döneme geçip geçmeyeceğimiz görüşmeleri başlayacaktır. Bilindiği üzere ilk bir beş yıllık hazırlık dönemi vardır. Bu hazırlık dönemi beş yılın sonunda bir beş yıl daha uzatılabilir veya geçici dönem denilen döneme geçilebilir. Aldığım izlenim şudur ki, Hükümetimiz beş yıllık hazırlama devresini uzatmak istememekte, beşinci yılın sonunda geçici devreye geçmek istemektedir. Bu acelenin nedenini doğrusu anlamakta biraz güçlük çekiyoruz. Çünkü, geçici denilen dönem artık gümrük tarifelerinde indirimlerin başlayacağı, miktar sınırlamalarının kalkmaya başlayacağı, sermaye yatırımlarının, transferlerin nüfus dolaşımının ve yerleşmelerinin kolaylaşacağı bir devredir. İki yıldan az bir zaman içinde bizim sanayi kollarından herhangi birinin gümrük indirimini kaldırabilecek derecede Avrupa sanayii ile rekabet edebileceğini düşünmek bize bir hayli hayal ürünü gibi görünüyor. Avrupa ülkeleriyle aramızdaki teknolojik gelişme düzeyi farkı o kadar büyüktür ki, hatta anlaşmanın öngördüğü tüm devre sonunda, 12 veya 20 yıl sonunda dahi Türkiye'nin teknolojik ve ekonomik bakımdan Avrupa düzeyine -ki o Avrupa 12 veya 20 yıl sonra daha da ilerleyecektir- erişmesini beklemek gerçekçi bir görüş değildir.

Bu yapıldığı takdirde, yani iki yıldan az bir zaman zarfında Ortak Pazar için geçici devreye girme kararı verildiği takdirde, önce İkinci Beş Yıllık Planı baştan aşağı değiştirmek gerekir. Bilindiği gibi planlar birtakım varsayımlar ve projeksiyonlar üzerine bina edilmektedir. Gümrük indirimleri yapılmaya başladığı zaman bu projeksiyonlar ve tahminler artık tutarlı ve geçerli olmayacaktır. Bunları zaman kıtlığından dolayı burada ayrıntılı bir biçimde açıklayamayacağım. Yalnız şunu da belirteyim ki, gümrük indirimleri yapılmaya başlanıldığı zaman, Devlet gelirleri azalacak ve Devlet yeni kaynaklar bulmak zorunda kalacaktır. Bugünkü koşullar altında dahi her yıl bütçeler büyük açıklıklar gösterirken, Devlet yeni kaynaklar bulmakta güçlük çekerken, dış yardımlar kısırlarken, böyle bir gümrük indirimi devresine acaba Türkiye nasıl girebilecektir?

Deniliyor ki, "Bu indirmeler bir deneyim niteliğinde olacaktır. İndirme yapıldıktan sonra iyi sonuç alınmazsa geriye dönelecektir, hatta başlangıç noktasına kadar." Bu bir açıklama, bir çare değildir. Çünkü, anlaşmada kaldığımız sürece, eninde sonunda mutlaka tam üye olma durumuna gelinecektir. Tam üye olunduğu takdirde ise, yalnızca bütün gümrük tarifeleri inmekle kalmayacak, sermaye hareketleri ve yatırımları tamamen serbest olacak, nüfus hareketleri ve yerleşmeleri tamamen serbest olacak, hizmet sunumu tamamen serbest olacaktır. Yani gelişmemiş, henüz gelişmekte olan Türkiye, kendisinden kat kat güçlü, entegre olmuş bir Avrupa'nın rekabetine apaçık bir hale gelecektir.

Kaldı ki Türkiye, yabancı sermaye yatırılarak da sanayileşmiş olmayacaktır. Bir defa yapsa dahi bu Türkiye sanayii olmayacaktır. Çünkü o sanayi işletmeleri

Türkiye’de olacak, ama mülkiyeti ve kârları o sermayeyi yatıran ülkeye gidecektir. Kaldı ki, bunu da yapmayacak Batılı kapitalistler, kendi sanayi kollarını burada neden daha maliyeti yüksek olacak yatırımlarla bir daha geliştirmeye çalışsın? Türkiye’de kendi sermayesi için gereken kolları geliştirecek, yani özellikle maden çıkarılması gibi. Ayrıca Türkiye’deki, tarımı plantasyon sistemleri haline getirecek; bir de küçük tüketim sanayii kuracak, şimdiden kurulduğu gibi coca cola, gazoz ve saire sanayii gibi sanayi kuracak.

Şimdi, “Maliyetlerin karşılaştırılması sonucu karar vereceğiz”, deniyor. Zaman dar olduğu için yalnız şunu belirteyim ki, tek tek böyle 60 tane, isterse 600 tane maddenin maliyetinin hesaplanmasıyla, bizim o sanayi kollarının rekabet edebilir durumda olup olmayacağı hususunda bir karar verilemez. Çünkü sorun, tek tek maliyetlerin hesaplanması değil, maliyet fiyatlarının birbirine oranı, fiyat yapısı konusudur. Ve Türkiye’nin fiyat yapısıyla Batı toplumlarının fiyat yapılarının karşılaştırılması konusudur ki, çok karmaşık bir konudur. Kaldı ki, teknolojik gelişmeler dolayısıyla Batı Avrupa ile aramızdaki uçurum daha da genişleyecektir.

Şimdi öyleyse acaba neden iktidar bunda acele ediyor? Bir neden görebiliyorum, ya da birbirine bağlı birkaç neden. Bizde Ortak Pazara girmek isteyenler, yabancı sermayenin gelmesini isteyen, yabancı kredilerden faydalanan sınıflar, ithalatçı, ihracatçı tüccar, montaj ve ambalaj sanayicisi ve büyük toprak sahipleridir.

Küçük sanayii ve orta sanayii, ki bu Anadolu sanayiidir aslında, yani bizim Sayın Sanayi Bakanımızın korumak istediği sanayicilerdir, bunlar Ortak Pazardan büyük zarar göreceklerdir. Henüz bilinçlenmemişlerdir, henüz tehlikenin farkında değildirler. Ve biz, Ortak Pazarın tehlikelerini bir bir ortaya koyarak, bu gerçekten yerli olan ve korunmaya muhtaç olan sanayicilerimizi korumak politikasını izliyoruz. Öyle anlaşılıyor ki, bugün politikayı etkilemekte bu yerli Anadolu sanayii sınıfı çok, ithalatçı, ihracatçı tüccar, montaj ve ambalaj sanayicileri ve büyük toprak sahipleri daha etkin basmaktadır. Sonra bir de şu var tabii, kapkaççı bir düzenin politikası da kapkaççı olur. Yani, bugün böyle olsun, 12 yıl sonra, 20 yıl sonra Allah kerim, yahut bizden sonra tufan, diyebilir.

Son olarak, ikili antlaşmalar ve NATO konusuna değinmek istiyorum. İkili Antlaşmalar ve NATO konuları Meclisimizde çok konuşuldu. Bu konularda ne söylemişsek bugün için de o söylediklerimiz doğrudur. Artık, bir daha tekrarlamamak, zamanınızı almamak için o konular üzerinde durmayacağım. Yalnız bir iki noktaya işaret edeceğim. Bütçe Karma Komisyonunda, sorulan bir soruya yanıt olarak Sayın Dışişleri Bakanı Çağlayangil dediler ki, “İkili Antlaşmalar Meclisten geçmemiştir ve geçmek zorunda değildir. Çünkü, Anayasanın 65. maddesi uyarınca, mevcut antlaşmalara dayanan uygulama antlaşmalarını Meclisten geçirmek zorunluluğu yoktur.” Gerçi, 65. maddenin 3. fıkrasında böyle bir hüküm vardır. Yalnız Dışişleri Bakanı, aynı maddenin 5. fıkrasını unutmuş görünüyorlar. 65. maddenin 5. fıkrası diyor ki; “Türk yasalarına değişiklik getiren her türlü antlaşmaların yapılmasında 1. fıkra hükmü uygulanır.”

Ne diyor 1. madde: Yani, antlaşmaların Meclisten geçmesi ve Meclisçe onaylanması, ikili antlaşmaların ise Türk yasalarında değişiklikler getirdiği hepimizce bilinmektedir, örneğin, suç işleyen Amerikalılara uygulanan yargılama yöntemleri Türk

yasalarında bir değişim getirmektedir, örneğin, Amerikan personelinin ithal ettiği malzemeyi gümrük tarifelerinden muaf tutan İkili Antlaşmalar Türk yasalarında değişiklik getirmektedir. Örneğin, Amerikan üslerinden yapılan radyo yayını Türk yasalarında değişiklik getirmektedir. Bu bakımdan bu ikili antlaşmalar, Meclisten geçmek ve Meclisçe onaylanmak zorundadır.

İkili Antlaşmaları ve Amerika üslerini inkârla işe başlayan iktidar, şimdi hiçbir İkili Antlaşmanın altında imzası bulunmamasıyla ve bu antlaşmaları düzenleme adına Amerika'yı görüşmeye çağırılmış olmakla övünmektedir. Ana bir antlaşma tasarısı hazırlanmış, görüşmeler yakında sonuçlanacakmış. Bakalım, sonuç açıklanınca ne olduğunu göreceğiz. Yalnız şunu belirtmek isterim ki, aslında İkili Antlaşmalar düzeltilemez, düzeltilmesi mümkün değildir, ancak kaldırılabilir. İkili Antlaşmalar ve onlara dayanarak ülkemizde Amerika üsleri, aileleri hariç 30 bin askeri, sivil Amerikan personeli, dairelerimizde Amerikan uzmanları, köylerimizde barış gönüllüleri buldukça, Türkiye'nin Amerikan nüfuz ve baskısından kurtulması bağımsız ve serbest hareket edebilmesi olanaksızdır.

İktidarın, İkili Antlaşmaları düzeltme girişimi yine de bir ilerlemedir. Eskiden esen, 'her şey güllük gülistanlık havası' değişmiştir. Türkiye'ye atılmış olan Amerikan kazıkları bir bir su üstüne çıkmış ve çıkmaktadır. Bu da, demokrasilerde muhalefetin olumlu rol ve etkisinin somut örneğidir. Büyük Millet Meclisinde 15 kişilik grubumuz bu konuda hem ülke kamuoyunu etkilemiş, hem de iktidarın tutumunu etkilemiş ve bu tutumu bir parça olsun değiştirmiştir.

NATO konusunu da önce biz ortaya attık. O konuda da bize sert çıkışlar yapıldı ve hâlâ da yapılıyor. Ama artık bakıyoruz, diğer muhalefet partileri de NATO'nun sakıncaları üzerinde çeşitli derecede durmaya başladılar; "NATO'da kalalım, kalmayız, ama sakıncaları giderilmeli" demeye başladılar. NATO'nun Türkiye için sakıncaları da bir bir ortaya dökülüyor. Bu sakıncalara sahip olmayan bir NATO mümkün müdür? Bu soruyu yanıtlamak gerekir. Bir konuşmacı; "Bizim sosyalistler NATO'yu sosyalizme aykırı görüyorlar" dedi. Hayır, biz NATO'yu Türkiye'nin ulusal çıkarlarına ve güvenliğine aykırı görüyoruz. "NATO bizi koruyor" deniliyor, ileri sürülen başlıca gerekçe bu. Oysa NATO bizi korumuyor. Tersine, bizi bir nükleer savaşa, hatta sınırlı bir savaşa irademiz dışında katılmak tehlikesi içine sokuyor. Bu konu üzerinde ayrıntılı olarak Milli Savunma Bütçesi konuşulurken duracağım. Burada yalnız bizi korumadığını açıklıkla ve kesinlikle, altını çizerek belirtmek isterim.

Hele "NATO'dan çıkarsak, Rusya'nın kucağına düşeriz" diyenler bile bile yalan söylüyorlar. Ya da bu Amerikan propagandasıyla beyinleri öyle yıkanmış ki, bu ülkenin, bu ulusun yalnız başına da bağımsızlığını koruyabilmesine olan inançlarını yitirmişlerdir Bütçe Komisyonu raporunda "NATO içinde bütün kararlar oybirliğiyle, hak eşitliği içinde alınır" deniyor. Oybirliği, konseyde vardır. Ama, NATO'nun askeri örgütünün en yüksek organı olan askeri komitede yalnız 3 devlet üyedir: Amerika, İngiltere ve Fransa. Şimdi Fransa çekildi. Bu üst askeri organda üye bile olmadığımızı göre, oybirliği ne ifade ediyor acaba?

Hak eşitliğine gelince; Amerika gibi bir dev Devlet ile, bütün askeri donanımı, ordusunun donatımı, eğitimi bakımından ona bağlanmış, güçsüz Türkiye, nasıl gerçekten eşit olabilir? Amerika'ya askeri, ekonomik, teknik ve mali bağlılık, bizi her

konuda boynu bükük durumda bırakır. Kaldı ki, NATO örgütü içinde görevlerin bölüşümünde de bize büyük kumandanlıklar, karar yetkisi veren görevler ayrılmış değildir.

Harmel planı, şimdi bu pahalılığı daha indirecek görünüyor. Bu sefer politik alanda da bir denetleme ve kontrol başlayacak. “Alınacak kararlar bağlayıcı olmayacak” deniliyor. Ama, hukuken bağlayıcı olmayan kararlar da gerçekte bağlayıcı bir nitelik kazanır. Eğer o grup içerisinde büyük bir Devlet varsa ve siz -deminden beri açıkladığım gibi- o devlete ordunuzun donanımı bakımından, parasal krediler bakımından, yardımlar bakımından, ekonomik bakımdan o kadar bağlı bir duruma gelmişseniz.

Aslında gerek Ortak Pazara giriş kararımız, gerekse NATO’ya girme kararımız ve orada kalma kararımız, ekonomik ve askeri kararlar değildir, politik nitelikte alınmış kararlardır.

Bizim gibi bir ülkenin bugünkü koşullar altında Batı örneği kapitalist yoldan kalkınması mümkün olamadığı için, bizde Batı anlamında milli bir burjuvazi, bir sanayi burjuvazisi oluşmamış, ülkeyi sanayileştirememiş, modern teknolojiye kavuşturamamış, bu bakımdan tam anlamda siyasi ve ekonomik bağımsızlığını sağlayamamıştır. Bu egemen sınıflar, ancak yeniden ülkenin kaynaklarını yabancı sermayeye, petrol şirketlerine, dış kredilere açarak ayakta durabilme yolunu tutmuşlardır. NATO, bu mali ve ekonomik bağımlılığın askeri cephesidir. Bu bakımdan, İkili Antlaşmalar, Amerikan üsleri, NATO konusu, Ortak Pazar, dış krediler, Yabancı Sermaye Yasası, Petrol Yasası ve bizdeki sınıf ilişkileri ve sınıfların politik, ekonomik durumuyla bir arada ele alınmalıdır.

Biliyorum bu konuşmamdan sonra da, bundan önce olduğu gibi bu görüşlerimizden dolayı biz suçlanacağız, bize hücumlar yapılacak. Bunların üzerinde hiç durmayacağız. Bize kuşku ile bakıyorlarmış. Biz daha çok kuşkuyla bakıyoruz; kraldan çok kralcı, bu kadar Amerikancı ve NATO’cu olanlara. Biz kimseye ne iktidardaki veya muhalefetteki partilere, ne Hükümete, ne bakanlara kendimizi, görüşlerimizi beğendirmek zorunda değiliz. Biz yalnız Anayasayla bağlıyız. Anayasanın çerçevesi içinde kaldıkça kim ne derse desin, ister beğensin, ister beğenmesin yolumuzda, hak yolunda bu milletin çıkarı, güvenliği, bağımsızlığı ve halkın mutluluğu yolunda cesaretle sonuna kadar yürüyeceğiz. Ne kuşkular, ne iftiralar, ne dün akşamki gibi olaylar, ne kan akıtmalar bizi sindiremeyecektir. Çünkü biz vicdanımızı hiçbir çıkar için satmış değiliz. Biz bütün hayatımızı halkımızın ve ülkemizin uğruna sunmuş, feda etmiş bulunuyoruz. Saygılarımla.

(*) *Pueblo olayı, 23 Ocak 1968’de ABD’nin Pueblo adlı istihbarat gemisine Kuzey Kore devriye botları tarafından ülke karasularını ihlal ettiği gerekçesiyle elkonulması ve 83 mürettebatının tutuklanması olayıdır. Olay sırasında yaralanan bir ABD’li mürettebat bir süre sonra ölmüştü. 11 ay süren kriz sırasında ABD bir yandan bölgeye asker yığmaya devam ederken, taraflar arasında görüşmeler de sürdürüldü. 23 Aralık’ta 82 denizci serbest bırakıldı.*